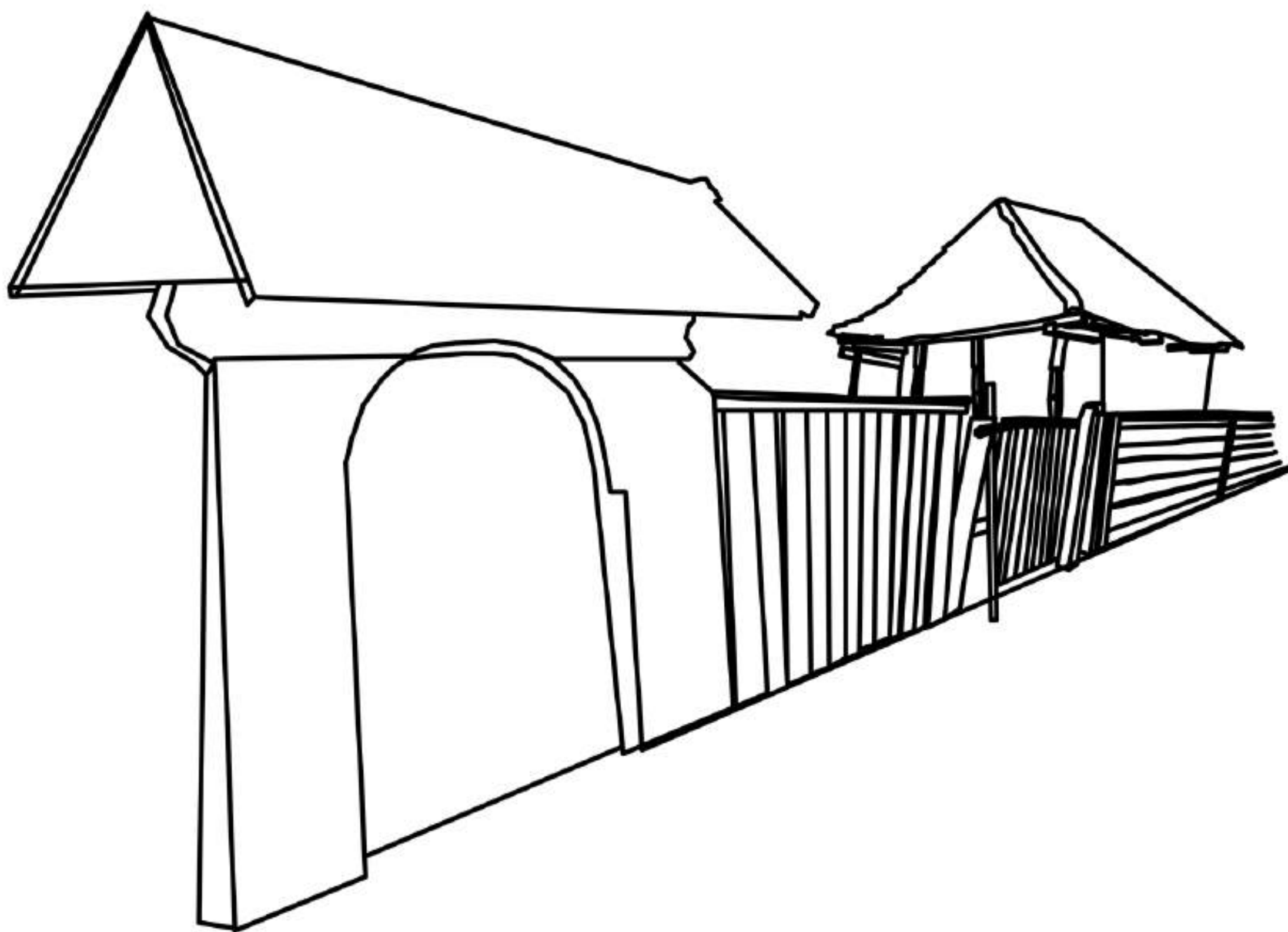

BOKÁNYI ÁKOS, TATAI MIHÁLY TAMÁS

KONZULENS: SÁGI GERGELY

MIKHÁZA.

EGY APRÓ TELEPÜLÉS A KÖZELI DOMBOK ÖLELŐ GYŰRŰJÉBEN.

AZ ELSŐ LÁTSZATTAL ELLENTÉT BEN NEM EGY SZOKVÁNYOS FELSŐ-
NYÁRÁDMENTI SZÉKELY FALUCSKÁRÓL VAN SZÓ.

KÜLÖNLEGESSÉ AZ TESZI, HOGY MÍG AZ EGYIK VÉGÉBEN EGY ÚJKORI
FERENCES TEMPLOM KÉSŐ-RENESZÁNSZ TORNYÁT LÁTJUK AZ ÉG FELÉ
MAGASODNI, ADDIG A MÁSIK VÉGÉBEN AZ ANTIK RÓMAI KOR
MARADVÁNYAI BUKKANAK ELŐ A FÖLD MÉLYÉBŐL.

EZENFELÜL A XIX.-XX. SZÁZAD NÉPI ÉPÍTÉSZETÉNEK KULTURÁLIS
ÖRÖKSÉGE KIEGÉSZÜL A KORTÁRS BETÖRÉSÉVEL IS.

MINT LÁTHATÓ, NEM MINDENNAPI MÓDON RÉTEGZŐDNEK ITT
EGYMÁSRA A TÖRTÉNELEM KÜLÖNBÖZŐ KORAI, KORSZAKAI, MELYEK
KÖSZÖNHETŐEN A TÁVOLINAK VÉLT MÚLT KÖZELSÉGE
KÉZZELFOGHATÓVÁ VÁLIK A JELENBEN.

SAJÁT FOTÓ

A FALU SZÉLÉN A NYÁRÁD CSÖRGEDEZ, LOVASSZEKÉR SZALAD AZ ÚTON, SZÍNES NÉPVISELETBE ÖLTÖZÖTT CIGÁNYLÁNYOK BALLAGNAK, FODROS SZOKNYÁJUK ÉS TARKA FEJKENDŐJÜK LENGEDEZIK A SZÉLBEN. A NYUGODT, ZAJTALAN IDILLBEN EGY-EGY BÁRÁNYBÉGETÉS, LÓNYERÍTÉS VAGY KAKASKUKORÉKOLÁS TÖRI MEG A CSENDET.

AZ ÁLLATI SZÓLAM FELETT A DÉLI HARANGSZÓ KONDULÁSA VESZI ÁT AZ URALMAT.

A VÉGTELENBE SUHANÓ BARNA KERÍTÉSSORT A GALAMBDÚCOS KAPUK RITMUSA TAGOLJA, MELYEK ÉKESEN FARAGOTT DÍSZEIKKEL HÍVOGATJÁK BEFELE AZ ARRA JÁRÓ VENDÉGET.

A LAKÓHÁZ HÚS TORNÁCA ÉS AZ UDVARBAN EMELKEDŐ HATALMAS DIÓFA MÖGÖTT FELBUKKANÓ CSÚR TOVÁBB HIRDETI EGY RÉGEBBI KORSZAK LENYOMATÁT.

MOTTÓNK – ALIG.

„KORUNKBAN, AMIKOR A TÚLFEJLETT TÁRSADALMAK EMBERE MEGTEREMTETTE A SAJÁT LÉTEZÉSÉNEK ZSÁKUTCÁIT – ÉPP ENNEK KIVÉDÉSÉRE – MIND TÖBBEN GONDOLUNK ÖNNÖN EREDETÜNKRE, A VELÜNK SZÜLETETT TISZTASÁGUNKRA, A MÉG ÁTTEKINTHETŐ, HARMONIKUS VISZONYUNKRA A KÖRNYEZETÜNKKEL.”

– ÍRJA KUNKOVÁCS LÁSZLÓ, ŐSÉPÍTMÉNYEK CÍMŰ KÖNYVÉBEN.

EZT A HARMONIKUS VISZONYT MÉG ISMERTE A RÉGI PARASZTEMBER, MELY ORGANIKUS, ÖSZTÖNÖS ÉPÍTÉSZETBEN NYILVÁNULT MEG.

A NÉPI ÉPÍTÉSZETBEN AZ EMBEREK AZ EGYSZERŰSÉGRE TÖREKEDTEK, A KÖRNYEZETI ADOTTSÁGOKHOZ ALKALMAZKODVA.

ÉPÍTMÉNYEIKET ÁLTALÁBAN IDEIGLENESNEK SZÁNTÁK, MELYEK MIUTÁN LESZOLGÁLTÁK AZ IDEJÜKET, TERMÉSZETES ANYAGI VOLTUK MIATT SZINTE NYOMTALANUL ELTŰNTEK, VISSZAADVA A TERMÉSZETNEK AZT, AMIT ELVETTEK.

EZ A SZEMLÉLET JÓL ÉRVÉNYESÍTHETŐ A TERVEZÉSI FELADATBAN, MIVEL A TERVEZENDŐ FUNKCIÓ ELEVE NEM IGÉNYEL NAGY LÉPTÉKŰ BEAVATKOZÁST, TOVÁBBÁ NEM KÍVÁN FŐ ATTRAKCIÓVÁ VÁLNI ÉS KÖZÉPPONTBA KERÜLNI, HISZEN EZT A SZEREPET A RÉGÉSZETI PARK HIVATOTT BETÖLTENI.

EZENTÚL A TERVÜNK ÉLETTARTAMA NEM MEGHATÁROZHATÓ, HISZEN A KÖVETKEZŐ ÉVTIZEDEK SORÁN POTENCIÁLISAN ÁSATÁSI HELYSZÍNNÉ VÁLHAT, AMI A FOGADÓPARK RÉSZLEGES VAGY TELJES, ILL. IDEIGLENES VAGY VÉGLEGES MEGSZŰNÉSÉT IS JELENTHETI.

A CASTRUM ÁSATÁSÁNAK LÉPTÉKE ÉVTIZEDES TÁVLATÚ, A JÖVŐBENI TOVÁBBI, A PUBLIKUM SZÁMÁRA IS MEGNYITOTT FELTÁRT ERŐDRÉSZEK ÚJ ÉPÍTÉSZETI TERVEZÉST IS IGÉNYLŐ TÉRI KAPCSOLATOKAT, ÉPÜLETEKET, ÉPÍTMÉNYEKET FOGNAK MAGUK UTÁN VONNI – A TERVÜNK ALIGSÁGA ILYEN MÓDON SIMUL BELE A CASTRUM MÉG MEGÍRÁS ELŐTT ÁLLÓ XXI. SZÁZADI TÖRTÉNETÉBE.

SAJÁT FOTÓ

A VENDÉGFOGADÓ TERÜLET ELSŐDLEGES FELADATA A MEGÉRKEZÉS BIZTOSÍTÁSA, ILLETVE A LÁTOGATÓK IGÉNYEINEK KISZOLGÁLÁSA.

EZ SZEMLÉLETESEN ANALOGIZÁLHATÓ EGY HÁZ MŰKÖDÉSÉVEL.

TEKINTHETÜNK ÚGY A HELYRE, MINT EGY ELŐSZOBÁRA, AMI A HÁZBA ÉRKEZŐ VENDÉG ELSŐ ÁLLOMÁSA. ITT LE TUDJA VETNI A CIPŐJÉT ÉS A KABÁTJÁT, MEGIGAZÍTHATJA A FRIZURÁJÁT.

FONTOS, HOGY MÁR AZ ELŐSZOBA MEGNYERŐ, NE PEDIG ELRETTENTŐ LEGYEN, MIVEL A VENDÉGLÁTÓ CÉLJA AZ, HOGY FELKELTSE A VENDÉGE ÉRDEKLŐDÉSÉT ÉS MEGHOZZA A KEDVÉT, HOGY BEÜLJÖN BESZÉLGETNI A NAPPALIBA.

EZ A HÁZ LELKE, ITT ZAJLIK AZ ÉLET.

A NAPPALINAK TEHÁT MAGA A RÉGÉSZETI PARK FELEL MEG. AZONBAN NEM ÉRTÜNK MÉG VÉGIG A HÁZBAN, MIVEL A PROGRAMOT EGY KIS PIHENÉSSSEL ÉS EGY JÓLESŐ KÁVÉVAL SZERETNÉ ZÁRNI A VENDÉG.

EZT TERMÉSZETESEN A KONYHÁBAN TEHETI MEG, AMIVEL VISSZA IS ÉRKEZTÜNK A TERÜLETEN TERVEZENDŐ MÁSIK FUNKCIÓHOZ.

SAJÁT FOTÓ

SAJÁT FOTÓ

MEGKÖZELÍTÉSÜNK BEN FONTOSNAK TARTJUK A HELYBEN FELLELHETŐ ANYAGOK, ILLETVE SZAKÉRTELEM FELHASZNÁLÁSÁT, A MEGVALÓSÍTÁS FOLYAMATÁBA A FALUBELIEKET IS BEVONVA, EZZEL KÖZELEBB HOZVA AZ ITT ÉLŐKHÖZ A FEJLESZTÉST, AMI BÁR A FALU ÉLETÉBE VALÓ BEAVATKOZÁST JELENT, MÉGIS MAGUKÉNAK TUDJÁK AZT ÉREZNI.

VITATHATATLANUL IDE TARTOZIK A FA, A SZÉKELY NÉPI ÉPÍTÉSZET KÁRPÁTOK-TERMETTE KVINTESZENCIÁJA, MELY A HELYIEK SZÁMÁRA IS KÖNNYEN ÉRTELMEZHETŐ, KEZELHETŐ, ÉPÍTHETŐ.

A 6-OS TELEK LEBONTÁSRA ÍTÉLT LAKÓHÁZÁNAK VÁZKITÖLTŐ FALAZATÁT PADLÓBURKOLATKÉNT, ILLETVE AZ IDE TERVEZETT KEMENCE ÉPÍTŐANYAGAKÉNT HASZNÁLNNÁNK FEL.

„EGY SZÁL DÖRGÖLŐDZŐ FA ÁLL A SÍK PUSZTÁBAN, A GULYA DELELŐ ÉS
ÉJSZAKÁZÓ HELYÉN

A TÖRZSÖKÖS PÁSZTOREMBEREK NEM SZERETIK A KARÁMOT,
SZERINTÜK ELÉG EZ AZ EGYETLEN CÖLÖP, ÉS MAJD A NYÁJÖSZTÖN MEG
A PÁSZTORTUDOMÁNY EGYÜTT TARTJA AZ ÁLLATOKAT.”

KUNKOVÁCS LÁSZLÓ: ŐSÉPÍTMÉNYEK

TERVÜNK BEN A TELKET KÉT RÉSZRE BONTOTTUK: A FŐ UTCA FELŐLI NYUGATI, ÉS A HÁTSÓ, CASTRUM FELÉ ESŐ KELETI RÉSZRE.

A NYUGATI TELEKRÉSZ KÖZEPÉN EGY A TÁJOLÓBÓL A FALUBA „ELSZÁRMAZOTT” FARÖNKKÉ REDUKÁLT „ALIG”-INFORMÁCIÓS PONT KAPOTT HELYETT, MELYNEK FEHÉRRE FESTETT RÉSZE A KIJELÖLT 80 MÉTERES TÁVOLSÁGBÓL SZEMLÉLVE A TÁJOLÓ HELYÉT JELZI, EZZEL A TÉRBELI KAPCSOLATTAL FELHÍVVA A LÁTOGATÓK FIGYELMÉT ERRE A LÁTOGATÓKÖZPONT BEJÁRÁSA UTÁNI LEHETSÉGES PROGRAMLEHETŐSÉGRE.

A FARÖNK NEM CSUPÁN A TÁJOLÓ SZÁLFÁI KÖZÜL AZ EGYIKNEK MÁSOLATA, HANEM EGYBEN AZ ÁLLATTARTÁSBÓL ISMERT DÖRGÖLŐZŐFÁKRA TÖRTÉNŐ UTALÁS, MELY DIDAKTIKAILAG VISSZANYÚLIK AZ ŐS-EURÓPAI ÉPÍTÉSZET ARCHETÍPUSI NYELVÉHEZ, A DOLMENÉPÍTÉSZETHEZ – AZT SZÉKELY, MIKHÁZI, AZON BELÜL IS „ALIG” MÓDON FOGALMAZVA MEG.

SAJÁT FOTÓ

A TELEK KELETI RÉSZÉNEK KÖZÉPPONTJÁN A KEMENCE, MINT A TÚZ, AZ EMBERI LAKHATÁS ŐSELEMÉNEK MÉLY SZIMBOLIKÁJA TALÁLHATÓ, EKÖRÉ CSOPORTOSUL A KÁVÉZÓ ÉS A TELEK ELEJÉBŐL IDE HÁTRAHELYEZETT KISEBB MELLÉKÉPÜLET IS, MELY A KONYHA SZEREPÉT LÁTJA EL.

SZABADTÉRISÉGÉT A SZÉKELY LAKÓHÁZTÍPUS TIPIKUS NYÍLT TŰZHELYEIBŐL ÉS FÜSTÖS PADLÁSAIBÓL REDUKÁLTUK A FOGADÓPARKI FUNKCIÓHOZ ELÉGSÉGES ELEMME.

MINDKÉT, MÉLY ŐSI UTALÁSOKAT MAGÁBAN HORDOZÓ PULZÁLÓ PONTOT KONCENTRIKUSAN EGYRE RITKULÓ TÉRKÖVEZÉSSSEL VETTÜNK KÖRÜL, EZZEL NEM FELTŰNŐ, DE ELÉGSÉGES MÓDON FELHÍVVA AZOKRA A FIGYELMET, ILL. VEZETVE A LÁTOGATÓKAT A PARK TERÜLETÉN.

AZ ALIGSÁGOT ÚGY DEFINIÁLTUK, HOGY NEM KÍVÁNUNK TÖBBET ÁLLÍTANI ANNÁL, AMI FELTÉTLEN SZÜKSÉGES, HA MÁR EGY UTALÁS, GESZTUS, MOTÍVUM ELÉGSÉGES AZ ÁLTALA SZOLGÁLT FUNKCIÓ BETÖLTÉSÉHEZ, A NYILVÁNVALÓ SZÁNDÉK KIFEJEZÉSRE KERÜLT, ÍGY NEM INDOKOLT TOVÁBBI TÖBBLETINFORMÁCIÓ HOZZÁADÁSA A TERVHEZ.

ENNEK A SZELLEMÉBEN TERVEZTÜK MEG A KÁVÉZÓT IS, MELY A FÜGGŐLEGES ÉS A VÍZSZINTES TÉRELHATÁROLÁS (FAL ÉS TETŐ) KÖZÜL CSAK A LEGSZÜKSÉGESEBBET, A TETŐT TARTJA MEG OLY MÓDON, HOGY ANNAK FÖLDIG LEFUTÓ SZARUFÁI EGYBEN ÁTVESZIK A FAL, ILLETVE ANNAK A HIÁNYÁNAK A SZEREPÉT IS, BIZTOSÍTVA A FOLYTONOS TÉRI VIZUÁLIS KAPCSOLATOT A DÖRGÖLŐDZŐFA ÉS A KEMENCE KÖZÖTT.

OTON JUGOVEC: FLOATING ROOF

TURÓCZI ÁRON MÁTYÁS: NYÁRÁDSZENTSIMONI KULTÚRPAJTA

A KÁVÉZÓ FEDÉSÉNÉL SZERETTÜNK VOLNA SZINTÉN ALIG MÓDON ELJÁRNI: A SZÉKELY FALVAK EREDETI FEDÉSE A DRÁNICA ILLETVE A FAZSIDELY, AZONBAN AZ 50-ES ÉVEK ÓTA SZIGORODÓ FAKITERMELÉSI ERDÉSZETI SZABÁLYOZÁS FOLYTÁN A SZÉKELY TETŐTÁJAT A FAANYAGÚ KISELEMES FEDÉSEK HIDROBIOLÓGIAI KORRÓZIÓJA MIATT PÁR ÉVTIZEDEN BELÜL LEVÁLTOTTA A HÓDFARKÚ CSERÉPFEDÉS.

MIVEL NEM AKARTUK SEM ZSINDELLYEL, SEM HÓDFARKÚ CSERÉPPEL ‚ELAPRÓZNI‘ A TETŐT, ÉS MIVEL A TETŐ EGYBEN A FAL SZEREPÉT IS ÁTVETTE, EZÉRT VÍZSZINTES DESZKÁZATOT HELYEZTÜNK A SZARUFÁKRA MERŐLEGESEN.

FELMERÜLT A SZARUFÁKKAL PÁRHUZAMOS DESZKABORÍTÁS GONDOLATA IS, AMI AZONBAN AZ EHHEZ SZÜKSÉGES CSERÉPLÉCEZÉSEL TÖBBLETSZERKEZETET ALKALMAZOTT VOLNA AZ ALIG SZÜKSÉGESHEZ KÉPEST.

KUNKOVÁCS LÁSZLÓ: ŐSÉPÍTMÉNYEK

„A NAP MÁR LENYUGVÓBAN, MÉG LEGEL A JUHNYÁJ, DE A JUHÁSZ MÁR KITETTE A DRANKÁT, AMI CSUPÁN VALAMI KERÍTÉSDARABNAK LÁTSZÓ ALAKZAT. ÉPÍTMÉNYÜNK –NEVEZHETJÜK ENNEK? – MÁR BONTJA A TERET. A VÁNDORJUHÁSZNAK NINCS HODÁLYA. HA ÚGY AKARJA, HOGY A KIVÁLASZTOTT HELYEN ÉJSZAKÁZZON A FALKA, EZT A DESZKAALAKZATOT TESZI LE. ŐSI TAPASZTALAT: ESTÉRE KÖRÉGYŰLNEK A BIRKÁK. (EGY VALAMI AZ ÜRES PUSZTÁN.)”

A KÁVÉZÓ MIND AZ UTCÁRÓL, MIND A LÁTOGATÓKÖZPONTOT VÉGIGJÁRVA HÁTULRÓL, AZ ERŐDFALON ÁTHALADVA MEGKÖZELÍTHETŐ.

A KONYHÁT A KÁVÉZÓVAL SZINTÉN AZ ÁLLATTARTÁSBÓL ISMERT DRÁNKA MOTÍVUMA KÖTI ÖSSZE, MELY EGYBEN VIZUÁLIS ÉS TÉRI ELHATÁROLÁST IS BIZTOSÍT A MÖGÖTTE PARKOLÓ AUTÓK ÉS A KEMENCE KÖRÜLI ÉPÜLETEGYÜTTES KÖZÖTT.

A DRÁNKA JOBB ÉS BALFELŐLI OSZLOPSORÁNAK JÁTÉKOS KIOSZTÁSA KEVÉSBÉ TAGOLTÁ TESZI A VÍZSZINTES LÉCEK MEGJELENÉSÉT, LÁTSZÓLAG DUPLAOSZLOPKÖZNYI TÁVOLSÁGOT ÁTHIDALÓ MÓDON LEBEGVE AZ ÁLTALA ELVÁLASZTOTT KÉT TÉRRÉSZ KÖZÖTT.

A TELEK SAROKHELYZETÉBŐL ADÓDÓAN KÉT KOORDINÁTARENDSZER METSZÉSPONTJÁBA KERÜL. NEM EGYÉRTELMŰ, HOGY AZ IDE TERVEZETT ÉPÜLETEGYÜTTESÜNKKEK MELYIK UTCA KERESZTCSÚRÖSSÉGÉHEZ IGAZODJUNK, ILLETVE EZT BONYOLÍTTJA, HOGY A TELEK MEGKÖZELÍTÉSE SE KIZÁRÓLAGOSAN AZ UTCAFRONT FELŐL, HANEM A CASTRUM FELŐL IS TÖRTÉNIK TERVÜNKBE.

AZ ÁLTALUNK BONTÁSRA ÍTÉLT 6-OS LAKÓHÁZ IS KÜZD EZZEL A PROBLÉMÁVAL: AZ ÉPÍTŐK ÁLTAL MEGOLDÁSKÉNT TALÁLT „L” FORMÁJÁVAL ATÍPIKUSAN ILLESZKEDIK A SZÉKELY TELEPÜLÉSSZERKEZETBE.

TERVÜNKBE AZ UTCAFRONT FELŐLI MEGKÖZELÍTÉST A „DÖRGÖLŐDZŐFA”, MINT MEGÉRKEZŐ PONT VÁLTJA KI, EZZEL KIJELELVE A KÉT UTCARENDSZERBŐL AZ ELEVE IS DOMINÁNSABBAT. EBBE A RENDSZERBE ILLESZKEDIK A KÁVÉZÓ FOGYASZTÓTERE IS EGYFAJTA CSÚR-IDÉZETKÉNT.

AZONBAN A PARKOLÓK HELYZETE REAGÁL A MÁSIK UTCAFRONT PORTA-JELLEGÉRE IS – NEM VITATVA SAJÁT ALSÓBBRENDŰSÉGÉT, AMI MIATT MAGA A PARKOLÓ FUNKCIÓJA IS ITT TALÁLT HELYET A TERVÜNKBE.

SAJÁT FOTÓ

AZ EREDETI TELEKHATÁROKAT CSAK AZ INDOKOLT HELYEKET HAGYTUK MEG (GABONÁS, KELETI SZOMSZÉD), A KÉT UTCA FELŐLI FRONTON TELJESEN ELBONTOTTUK, ILL. A SAROK KÖZTERÜLETÉT IS HOZZÁCSATOLTUK.

AZ ERŐDFALAT ÉS AZOK ÁRKAIT A LÁTOGATÓKÖZPONT TERÜLETÉN LÁTOTTAKKAL AZONOS MÓDON JELÖLTÜK NÖVÉNYZET SEGÍTSÉGÉVEL TEHÁT ITT MÁR ‚KÖZELEBB ÉRVÉN‘ A RÓMAI ERŐDHATÁRHOZ NEM A XX. SZÁZADI TELEKHATÁRT, HANEM AZ ÓKORIT VETTÜK FIGYELEMBE.

A 5-ÖS TELKEN ÁLLÓ TORONY MELLETT HELYET KAPOTT EGY FÚSZERNÖVÉNYES KISKERT IS, MELY A KEMENCE KÖRÉ TELEPEDŐ FOGYASZTÁST KISZOLGÁLÓ ÉPÜLETEGGYÜTTES KOMPOZÍCIÓJÁBA JÓL ILLESZKEDIK.

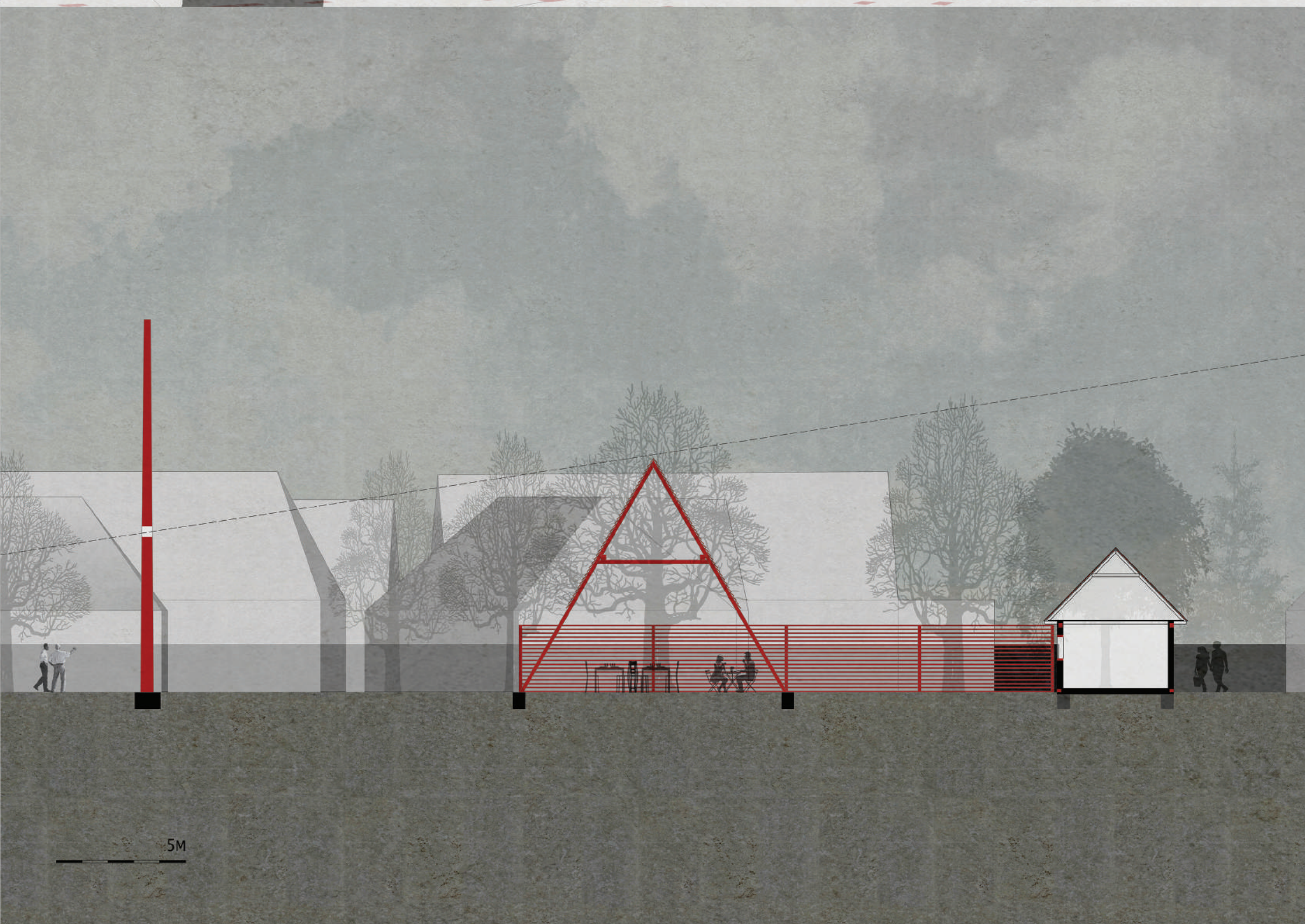
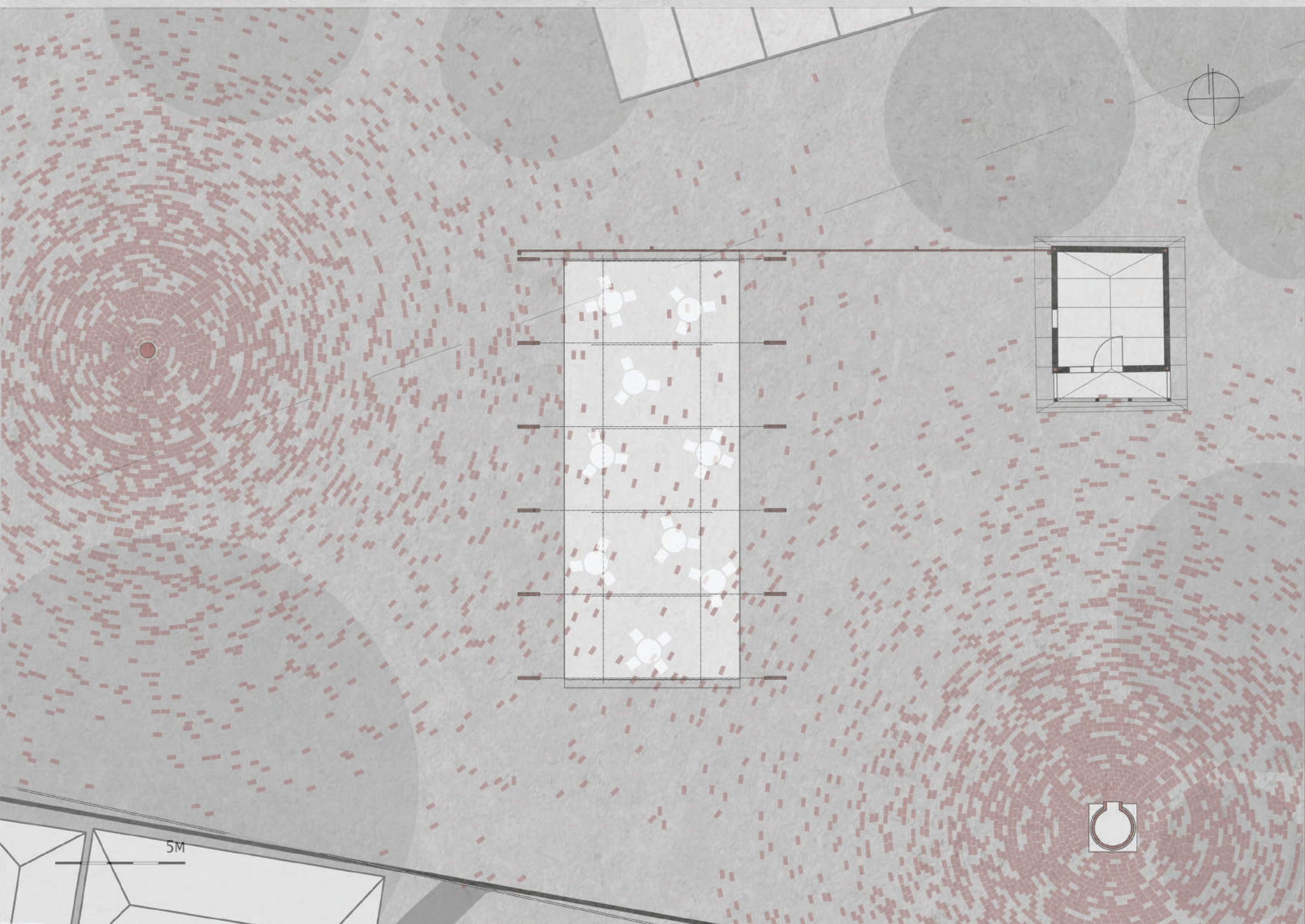
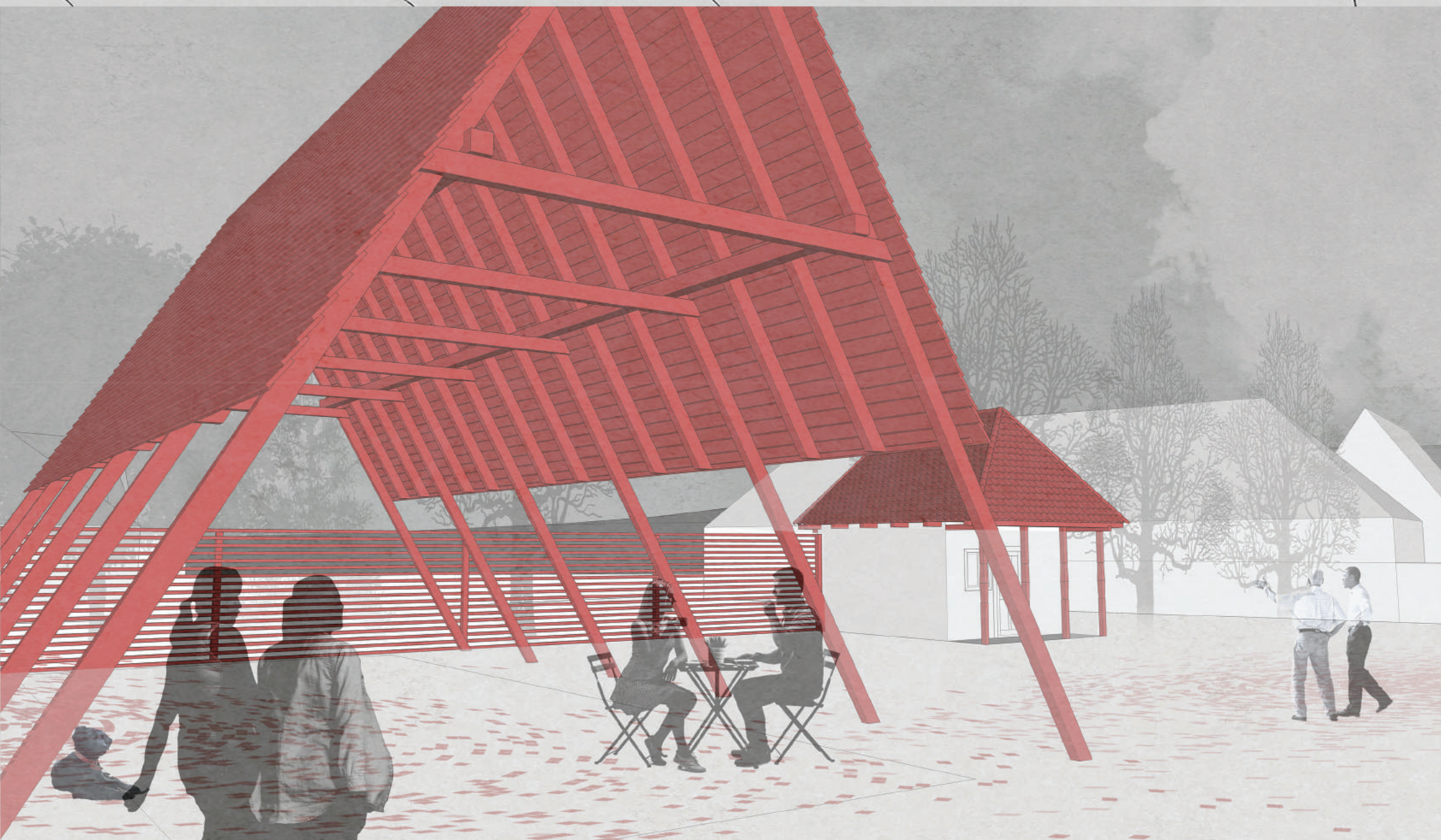
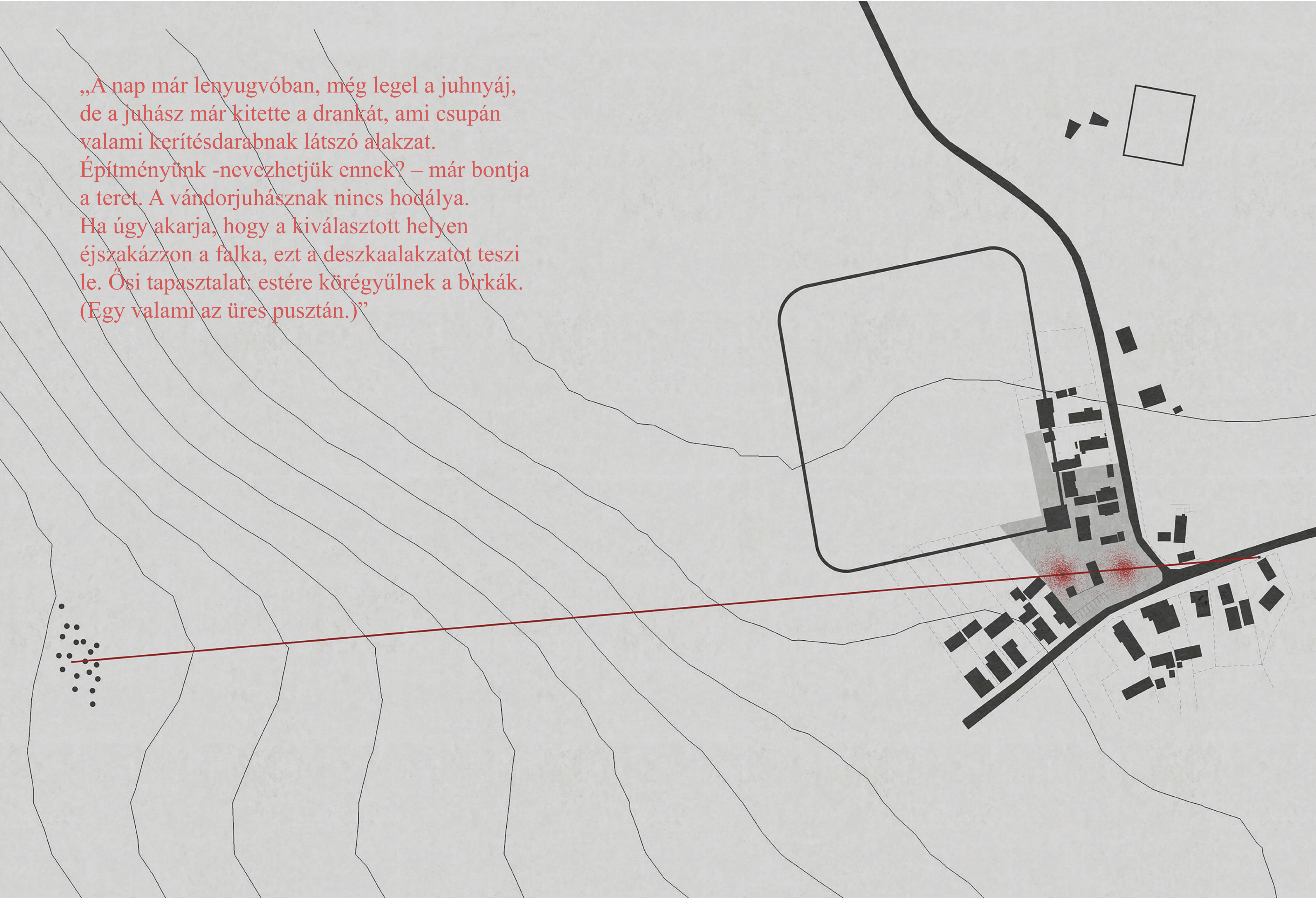
AZ ERŐD ÁRKAIT JELZŐ BOKORSOR A 6-OS TELEKRE ÉRVE ELFOGY, HELYÉT A KEMENCE FELÉ EGYRE ERŐSÖDŐ KONCENTRIKUS TÉGLABURKOLAT VESZI ÁT.

A KIFELE TERJEDŐ KÖRÖK UTALNAK A FALUBAN NEMCSAK HOGY EGYMÁSRA RÉTEGZŐDŐ, DE AZ ELMÚLT KÉTEZER ÉVBEN FOLYAMATOSAN EGYMÁSBA FONÓDÓ, GABALYODÓ TÖRTÉNELMI KOROKRA IS.

ALIG

„A nap már lenyugvóban, még legel a juhnyáj,
de a juhász már kitette a drankát, ami csupán
valami kerítésdarabnak látszó alakzat.
Építményünk -nevezhetjük ennek? – már bontja
a teret. A vándorjuhasznak nincs hodálya.
Ha úgy akarja, hogy a kiválasztott helyen
éjszakázzon a falka, ezt a deszkaalakzatot teszi
le. Ősi tapasztalat: estére körégyűlnek a birkák.
(Egy valami az üres pusztán.)”

Mikháza

Alig

szerzők: Bokányi Ákos, Tatai Mihály Tamás
konzulens: Sági Gergely

„Egy szál dörgölődző fa áll a sík pusztában,
a gulya delelő és éjszakázó helyén.
A törzsökös pásztoremberek nem szeretik
a karámot, szerintük elég ez az egyetlen
cölöp, és majd a nyájösztön meg a pásztor-
tudomány együtt tartja az állatokat.

